

झारखण्ड शैक्षिक अनुसन्धान एवं प्रशिक्षण परिषद्, राँची
वार्षिक परीक्षा 2023-24
आदर्शप्र०नपत्रम्
संस्कृतम् (ऐच्छिकम्)
(बहुविकल्पीया: प्र०ना:

कक्षा – नवमी

समय: - 1.30 Hr

विषय: - संस्कृतम्
पूर्णांका: – 40

सामान्य निर्देशः -

- अस्मिन् प्र०नपत्रे चत्वारिंशत् (40) प्र०नाः। (इस प्र०न-पत्र में 40 प्र०न हैं)
- सर्वे प्र०नाः अनिवार्याः। (सभी प्र०न अनिवार्य हैं)
- प्रत्येक प्र०नार्थं एकोऽङ्को निर्धारितः। (प्रत्येक प्र०न के लिए एक अंक निर्धारित है)
- प्रत्येक प्र०नस्य चत्वारो विकल्पाः। उचितविकल्पं विनुता (प्रत्येक प्र०न के चार विकल्प दिए गए हैं। उचित विकल्प का चयन करें।)
- अनुचितोत्तरार्थं कोऽपि नकारात्मकाङ्क्षाओ नास्ति। (गलत उत्तर के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं है।)

खण्ड: - क

अपठितांश – अवबोधनम्

अधोलिखितं गदांशं पठित्वा विकल्पेभ्यः उचितमुत्तरं विनुत-

प१य, प१य! तत्र एकम् उद्यानम् अस्ति। उद्यानं न केवलं सुन्दरम् अपितु विशालम् आपि अस्ति। जनाः न केवलं मनोरञ्जनाय अपितु विश्वामाय, वितस्य आहलादाय, शुद्धपवनाय च उद्यानेषु श्रमन्ति। तत्र उन्नताः वृक्षाः, मनोरुगाणि पुष्पाणि खगानां च मधुरधनिः सर्वेभ्यः जीवेभ्यः सदैव सुखम् एव यच्छति।

1. उद्यानं कीटशम् अस्ति?
- क. विशालम् ख. शुष्कम् ग. दृषितम् घ. छरितम्
2. उद्याने कीटशः वृक्षाः सन्ति?
- क. शुष्काः ख. दीर्घाः ग. उन्नताः घ. विशालाः
3. उद्यानेषु के श्रमन्ति?
- क. पश्चतः ख. खगाः ग. कृषकाः घ. जनाः
4. ‘मनोरञ्जनाय’ इति पदे का विभक्तिः?
- क. प्रथमा ख. चतुर्थी ग. तृतीया घ. पञ्चमी

खण्ड: - ख

पठितावबोधनम् - अनुप्रयुक्तव्याकरणम्

अधोलिखितं गदांशं पठित्वा विकल्पेभ्यः उचितमुत्तरं विनुत-

धर्मो रक्षति रक्षितः इत्यार्षवचनम् पर्यावरणरक्षणमपि धर्मस्यैवाङ्गमिति ऋषयः प्रतिपादितवन्तः। अत एव वापीकूपतडागादिनिर्माणं देवायतन – विश्वामगृहादिस्थापनञ्च धर्मसिद्धेः स्रोतो रूपेण अङ्गीकृतम् कुवकुर-सूकुर-सर्प- नकुलादिस्थलवराः-, मत्स्यमकरप्रभृतयः -कट्टप-जलचराश्व आपि रक्षणीयाः, यतः ते स्थलमलानाम् अपनोदिनः जलमलानाम् अपहारिणश्चा प्रकृतिरक्षया एव लोकरक्षा सम्भवति इत्यत्र नास्ति संशयः।

5. ‘पर्यावरणरक्षणमपि धर्मस्यैवाङ्गम्’ इति के प्रतिपादितवन्तः?
- क. कृषकाः ख. ऋषयः ग. वैज्ञानिकाः घ. ग्रामीणाः
6. प्रकृतिरक्षया एव कर्य रक्षा सम्भवति?

- क. लोकरक्षा ख. परलोकरक्षा ग. देवरक्षा घ. धर्मरक्षा
7. ‘धर्मो रक्षाति रक्षितः’ इति कस्य वचनम्?
- क. आर्षस्य ख. देवस्य ग. ईश्वरस्य घ. असुरस्य
8. पर्यावरणरक्षाणं कस्य अङ्गम् अस्ति?
- क. धर्मस्य ख. वनस्य ग. धनस्य घ. अधर्मस्य

अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा विकल्पेभ्यः उचितमुत्तरं विनुत-

गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवन्ति,
ते निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः।
आस्वाद्यतोयाः प्रवहन्ति नद्यः,
समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः॥

9. गुणा केषु गुणा भवन्ति?
- क. गुणज्ञेषु ख. कविषु ग. निर्गुणेषु घ. नदीषु
10. आस्वाद्यतोयाः काः प्रवहन्ति।
- क. नद्यः ख. कूपाः ग. समुद्राः घ. धाराः
11. ‘प्रवहन्ति’ इति पटे कः उपसर्गः?
- क. परा ख. प्र ग. सु घ. निर्
12. ‘नद्यः’ इति पटे का विभक्तिः?
- क. प्रथमा ख. तृतीया ग. सप्तमी घ. पञ्चमी

अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा विकल्पेभ्यः उचितमुत्तरं विनुत-

संस्कृतसंस्थान एवं प्रशिक्षण
तपोदतः नूनं !मामेवोहिष्य भद्रपुरुषोऽयम् अधिक्षिपति !अये (सर्वैलक्ष्यम् आत्मगतम्) -
अत्यमत्र पश्यामि अक्षरज्ञानं विनैव वैदुष्यमवासुम् अभिलषामितादियं भगवत्याः शारदाया !
अवमानन्ना। गुरुगृहं गत्वैव विद्याभ्यासो मया करणीयः। पुरुषार्थैरैव लक्ष्यं प्राप्यतो
(प्रकाशम्/भौ नरोत्तमनाऽहं जाने यत् कोऽस्ति भवान् परन्तु भवद्दिः उन्मीलितं मे !
नयनयुगलम्। तपोमात्रेण विद्यामवासुं प्रयत्नानः अहमपि सिकताभिरेव
सेतुनिर्माणप्रयासं करोमि तदिदानीं विद्याद्ययनाय गुरुकुलमेव गत्त्वामि
(सप्तणाम् गच्छति)

13. कः अक्षरज्ञानं विनैव वैदुष्यमवासुम् अभिलषति?
- क. देवदतः ख. पुरुषः ग. तपोदतः घ. नरः
14. भवद्दिः उन्मीलितं मे नयनयुगलम् अत्र ‘मे’ इति पदं कस्मै प्रयुक्तम्?
- क. तपोदताय ख. पुरुषाय ग. नराय घ. गुरुकुलाय
15. तपोदतः गुरुकुलं किमर्थं गच्छति?
- क. क्रीडनाय ख. दर्शनाय ग. श्रमणाय घ. विद्याद्ययनाय
16. ‘विद्याद्ययनाय’ इति पटे का विभक्तिः?
- क. तृतीया ख. चतुर्थी ग. पञ्चमी घ. षष्ठी

ऐखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रज्ञनिर्माणार्थम् उचितविकल्पं विनुत।

17. प्रकृतिः जीवनसुखं प्रददाति।
- क. कः ख. कं ग. किं घ. का
18. पर्यावरणरक्षाणं धर्मस्य अङ्गम् अस्ति।
- क. कस्य ख. कस्याः ग. कम् घ. केषाम्
19. वृक्षाः फलं न खादन्ति।
- क. काः ख. के ग. कः घ. कानि

20. खलानां मैत्री आरम्भगुर्वा भवति।
 क. कान् ख. केश्यः ग. केषां घ. कस्याः
 प्रदतोत्त्वारणस्थानार्थम् उचितविकल्पं चिनुता।
21. 'न' इति वर्णस्य उत्त्वारणस्थानं किम्?
 क. कण्ठः ख. दन्तः ग. ओष्ठः घ. नासिका
22. तालव्यवर्णः कः?
 क. प ख. क ग. च घ. ह
23. 'प' इति वर्णस्य उत्त्वारणस्थानं किम्?
 क. ओष्ठः ख. तालुः ग. मूर्धा घ. दन्तोष्ठः
 सन्धि/सन्धिविच्छेदार्थम् उचितविकल्पं चिनुता।
24. एव सदा + -----
 क. सदैव ख. सदाएव ग. सदेव घ. सदएव
25. महा + ऋषिः = -----
 क. महाऋषि ख. महर्षिः ग. महर्षीः घ. महर्सीः
26. कुत्रापि = ----- + -----
 क. कुत्र + पि ख. कुत्र + अपि ग. कुत्रा + अपि घ. कु + त्रापि
 रिक्तस्थानार्थम् उचितशब्दरूपाणि चिनुता।
27. ----- क्षेत्रं कर्षति।
 क. कृषकौ ख. कृषकः ग. कृषकाय घ. कृषकेन
28. हर्षा ----- लिखति।
 क. कलम ख. कलमे ग. कलमं घ. कलमेन
29. बालकशब्दस्य पष्ठीविभक्तेः एकवचने किं रूपम् अस्ति?
 क. बालकः ख. बालकस्य ग. बालके घ. बालकानाम्
 रिक्तस्थानार्थम् उचितसंख्यावाचकपदानि चिनुता।
30. राधा ----- बालिका अस्ति।
 क. एकम् ख. एकः ग. एका घ. एकाः
31. तत्र ----- बालकाः क्रीडन्ति।
 क. चत्वारि ख. चतस्रः ग. चत्वारः घ. द्वौ
32. अधुना कक्षायां ----- छात्रौ रुपाणि चिनुता।
 क. द्वे ख. त्रयः ग. द्वौ घ. पञ्च
 रिक्तस्थानार्थम् उचितधातुरूपाणि चिनुता।
33. पूजा पत्रं -----।
 क. लिखामि ख. लिखावः ग. लिखन्ति घ. लिखति
34. 'पठति' इति क्रियापदस्य बहुवचने किं रूपं भवति?
 क. पठन्ति ख. पठतः ग. पठामः घ. पठसि
35. गम् धातोः लृत्तलकारे प्रथमपुरुषबहुवचने किं रूपं भवति?
 क. गमिष्यति ख. गत्तछन्ति ग. गत्त्वतः घ. गमिष्यन्ति
 रिक्तस्थानार्थम् उचितोपपदविभक्तिरूपाणि चिनुता।
36. ----- विना सफलता न मिलति।
 क. परिश्रम ख. परिश्रमस्य ग. परिश्रमं घ. परिश्रमे
37. ----- उभयतः वृक्षाः सन्ति।
 क. गृहम् ख. गृहस्य ग. गृहे घ. गृहेषु
38. बालः ----- सह क्रीडति।
 क. मित्रं ख. मित्रस्य ग. मित्रेण घ. मित्राय

रेखांकितपदेभ्यः उचितप्रकृतिप्रत्ययं विनुता।

39. विरकालं भवने वित्रविचित्रवस्तूनि टष्ट्वा सा विरमयं गता।

- क. टृश् + त्वा
- ख. टृश् + वत्वा
- ग. टृश् + तुमुन्
- घ. टृश् + त्यप्

40. कश्चन आन्तः बालः पाठशालागमनवेलायां क्रीडितुम् अगत्थत्।

- क. क्रीड + तुमुन्
- ख. क्रीड + वत्वा
- ग. क्रीड + त्वा
- घ. क्रीड + त्यप्

झारखण्ड शैक्षिक अनुसन्धान एवं प्रशिक्षण परिषद्, राँची।

वार्षिक परीक्षा 2023-24

आदर्शप्र०नपत्रम्

संस्कृतम् (ऐचिकम्)

(बहुविकल्पीया: प्र०ना:)

कक्षा - नवमी

विषय: - संस्कृतम्

उत्तराणि

17. क. पिशालम्	31. घ. विद्याध्ययनाय	29. ख. बालकस्य
18. ग. उन्नता:	32. ख. चतुर्थी	30. ग. एका
19. घ. जना:	17. ग. किं	31. ग. चत्वारः
20. ख. चतुर्थी	18. क. कर्त्त्य	32. ग. द्वौ
21. ख. ऋषयः	19. ख. के	33. घ. लिखति
22. क. लोकरक्षा	20. ग. केषां	34. क. पठन्ति
23. क. आर्षस्य	21. ख. ठन्तः	35. घ. गमिष्यन्ति
24. क. धर्मस्य	22. ग. च	36. ग. पश्चिमं
25. क. गुणज्ञेषु	23. क. ओष्ठः	37. क. गृहम्
26. क. नद्यः	24. क. सदैव	38. ग. मित्रेण
27. ख. प्र	25. ख. मठर्षिः	39. ख. दृश् + वत्वा
28. क. प्रथमा	26. ख. कुत्र + अपि	40. क. क्रीड + तुमुन्
29. ग. तपोदत्तः	27. ख. कृषकः	
30. क. तपोदत्ताय	28. घ. कलमेन	

